

Diskusija na temu: Odnos distribucije i opskrbe u uvjetima otvaranja tržišta električne energije u Republici Hrvatskoj s naglaskom na očekivane trendove u primjeni mjernih uređaja

**AKTUALNA SITUACIJA S MJERNIM UREĐAJIMA U DISTRIBUCIJSKOJ MREŽI,
DOSADAŠNJA ISKUSTVA U PRIMJENI TE DILEME U SVEZI NAČINA
UPORABE ISTIH KOD OTVARANJA TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

1. AKTUALNA SITUACIJA

Brigu o mjernim uređajima vode Odjeli za mjerne uređaje, a koji su u sastavu Službi za prodaju i odnose s potrošačima. Nabava, a ponegdje i skladištenje mjernih uređaja, obavlja se preko Službi za tehničke poslove.

Za servisiranje, održavanje, popravak, provjeru te baždarenje mjernih uređaja (nap. Nadležnost nad baždarenjem mjernih uređaja i plombiranje baždarnim plombama je u Državnom zavodu za mjeriteljstvo) odgovorni su odjeli ili odsjeci, naziva Baždarnice, a koji su pak organizacijski locirani u Službi za izgradnju i usluge.

Iz navedenog je vidljivo da je nadležnost za neki vid brige o mjernim uređajima raspodijeljena zapravo između triju Službi distribucijskih područja. Također je važno napomenuti da je očitavanje brojila unutar Službi za prodaju i odnose s potrošačima lociranou Odjele za mjerne uređaje, a očitavanja su stvarno potrebna Odsjecima za obračun unutar Odjela za prodaju.

Kod priključenja novih potrošača, ugovore o pristupanju (radne naloge) sa novim kupcima, kao i plombiranje brojila, obavlja Službe za izgradnju i usluge, a svi daljnji odnosi s kupcem ispred isporučitelja električne energije vezani su na Službu za prodaju i odnose s potrošačima.

Iz navedenog je vidljivo da se nadležnost nad mjernim uređajima isprepliće između triju Službi, kao i unutar Službi za prodaju i odnose s potrošačima, često bez jasnih granica o zaduženjima i odgovornosti.

Važno je također istaći da se važeće količine izmjerene preuzete i prodane (obračunate) električne energije pripisuju isključivo Službi za prodaju i odnose s potrošačima (gubici).

Po logici stvari mjerni uređaji će nekima biti samo tehnički element mreže, važan po elektrotehničkim karakteristikama, jednima dio izvršene ukupne usluge, a jednima isključivo važan kao vaga koja mjeri količine kupljene, odnosno prodane robe. A po svojoj naravi mjerni uređaji su sve to.

Ne ulazeći u detalje što je više pridonijelo aktualnoj situaciji, dali podijeljena nadležnost ili ratne prilike koje su stvorile posebne probleme s brojlama, sadašnja razina od cca 15% brojila kojima je prošao baždarski rok u distributivnoj mreži Hrvatske je neprihvatljiva, a prvenstveno sa gledišta točne registracije količina prodane energije kupcima. Iz podataka o pokazivanju brojila kod razine opterećenja brojila u

D 1.01

iznosima od 10% do 60% nazivne struje, a pri kojim se opterećenjima zapravo i proda najviše električne energije, kod brojila kojima je prošao baždarski rok, uočava se uvijek umanjeno pokazivanje, tj. na štetu isporučitelja električne energije (iako je najčešće i dalje u klasi točnosti), što naravno loše utječe na ukupne gubitke u distribuciji.

O lošim posljedicama glede zadovoljavanja zakonskih normi nije potrebno niti govoriti, jer se jednostavno radi o kršenju propisa u svezi s mjernim uređajima.

Iz svega navedenog, te znajući situaciju sa mjernim uređajima, možemo zaključiti da sa aktualnom situacijom u svezi istih nemožemo biti zadovoljni.

2. ISKUSTVA S MJERNIM UREĐAJIMA PRIJE OSNUTKA JAVNOG PODUZEĆA

Do osnutka Hrvatske elektroprivrede kao javnog poduzeća 1990. god., prodaja električne energije kupcima u distributivnoj mreži Hrvatske obavljale su Radne zajednice za komercijalne poslove, koje su bile sastavni dijelovi ondašnjih distribucijskih Radnih organizacija. Radna zajednica je imala svog direktora (rukovoditelja), a unutar iste su bili Odjeli za nabavu i prodaju električne energije, ali isto tako i Odjeli za nabavu materijala, te Baždarnice.

Grupa za očitavanje i kontrolu mjernih uređaja bila je vezana za obračun potrošača, a grupa za mjerne uređaje bavila se zamjenom postojećih i postavljanjem novih brojila.

Umjesto isprepletanja nadležnosti triju službi, što je slučaj današnje organizacije, u Radnoj zajednici za komercijalne poslove imali smo:

- nabavu
- montažu
- skladištenje, baždarenje, održavanje i očitavanja mjernih uređaja

Potpuna odgovornost i cjelokupna operativnost nad mjernim uređajima bila je dakle, prevedena na današnju organizaciju, locirana u jednoj Službi (danas bi to bila Služba za prodaju i odnose s potrošačima).

Smatram važnim skrenuti pozornost na navedene činjenice, jer je iz organizacijskog ustroja jasno da je kod ovakvog vida nadležnosti bila moguća slijedeća "slika stanja i brige o mjernim uređajima":

- osoba razine ovlasti i odgovornosti A (npr. Rukovoditelj Radne zajednice) ili B (rukovoditelj odjela), mogla je uvijek pitati osobu ovlasti i odgovornosti razine C (rukovoditelj Baždarnice), kakva je aktualna situacija sa brojlama, bilo u sveziodržavanjaj servisiranja, bilo u svezi baždarenja.

Da bih pojasnio na što konkretno mislim, skrećem pozornost na to da je klasa točnosti brojila koji se masovno koriste na niskom naponu u kategorijama kućanstvo i gospodarstvo, iznosa 2. To znači da će za isporučених 100 kWh električne energije brojilo koje pokaže 98 kWh biti u klasi točnosti, ali će i brojilo koje pokaže 102 kWh biti u klasi točnosti, odnosno sukladno propisima dobiti ovjeru Državnog baždara.

Razlika između dviju krajnje dozvoljenih granica iznosi 4 kWh ili 4% od prodane energije.

Mislim da je nepotrebno isticati koji je interes poduzeća u tom da makar na statistički većoj količini njihovo pokazivanje ne bude ispod stvarne vrijednosti. Iz iskustva osoblja u Baždarnicama poznato mi je u razgovoru s njima da analiziranja sa većim brojem uzoraka u ovom smislu nema, kao ni upućivanja u svrsihodnost većeg ili manjeg pokazivanja, a sve u okviru klase točnosti brojila, kao što navedne analize nema niti kod proizvođača brojila.

Uvjeren sam da ovakvoj situaciji uvelike doprinosi postojeća organizacija sa podijeljenim odgovornostima i nadležnostima, te shvaćanju mjernih uređaja na različite načine (za neke su oni samo tehnički element mreže, za neke dio ukupno izvršenih radova prema kupcu, a za neke prvenstveno vaga), a što naravno proizlazi i iz same djelatnosti pojedinih Službi.

Možemo zaključiti, bez ulaženja u razloge načina organiziranja cjelokupnog sustava HEP-a, da je iz dosadašnjeg iskustva, a što se tiče mjernih uređaja i prodaje električne energije, bila svrsihodnija i prirodnija organizacija do 1990. god., kada je sve vezano uz mjerne uređaje u distribucijskoj mreži Hrvatske bilo, narodski rečeno, pod jednom kapom.

3. RAZMIŠLJANJA O MJERNIM UREĐAJIMA U UVJETIMA OTVARANJA TRŽIŠTA ELEKTRIČNE ENERGIJE

Otvaranje tržišta električne energije u Republici Hrvatskoj, kojem cilju se već krenulo usvajanjem određene zakonske regulative, na primjenu mjernih uređaja stavlja svakako novi naglasak i drugačiji način uporabe istih od dosadašnjeg. Iz svih dosadašnjih rasprava o budućim odnosima između subjekata koji će se baviti distribucijom ili opskrbom električnom energijom, vidljiva je izražena želja da bi mjerni uređaji bili u nadležnosti bilo Distribucije, bilo Opskrbe (ovdje mislim na HEP Opskrbu koja se bavi javnom uslugom pružanja prodaje električne energije sukladno Tarifnom sustavu). Naravno, kao što je kod nas i uobičajeno, pri tome se stalno poziva na europsku praksu. Kod svih tih razmatranja također se ukazuje na specifični problem distribucije u Hrvatskoj, a to je razina gubitaka u mreži izrazito iznad europskog prosjeka. Pri tome se stalno govori kako će gubici biti onoga kome pripadnu mjerni uređaji. S tom tvrdnjom se nebih složio, već mislim da će gubici zbog ovako velikog iznosa biti ukupna zajednička, velika briga cijelog sustava HEP grupe, pa tako i Distribucije i Opskrbe, jer zbog svoje veličine izazivaju probleme, smanjenje prihoda i štetu svima u sustavu bilo posredno, bilo neposredno.

Također je kod razmatranja ove problematike bitno uočiti neke činjenice i podatke kojih nema u praksi distribucije i opskrbe električnom energijom u razvijenim europskim državama, a to je:

- u Republici Hrvatskoj nemamo razvijeno tržište održavanja i servisiranja, te baždarenja mjernih uređaja;
- nemamo tržnog poslovanja kod očitavanja brojila (poduzeća za usluge očitavanja);
- imamo vrlo nepovoljnu kadrovsku sliku zaposlenih HEP-a obzirom na životnu dob zaposlenika, te na način obrazovanja kadrova u bivšem sustavu;
- puno brojila sa isteklim baždarskim rokom kao posljedicom bliskog rata i poratne obnove mreže, a gdje je po samoj logici stvari bilo važnije ulaganje u porušenu mrežu i obnovu iste, nego u obnovu mjernih uređaja.

Usporedivši situaciju sa nabavkom i uporabom mjernih uređaja u HEP-u u razdoblju do 1990. god, te nakon organizacijskih promjena iste godine, vidimo da je cjelovitija briga o mjernim uređajima organizacijski puno bolje riješena u razdoblju do 1990. god.

Važnim smatram napomenuti da je rad sa mjernim uređajima unutar distribucije posao bez razumijevanja stvarne problematike bilo od ljudi unutar distribucije, bilo izvan nje, a da je zapravo velika mudrost sadržana u izreci ljudi koji su se godinama bavili komercijalnom djelatnošću, kako je jedino važno u cijelom poslu ispravno očitati brojilo. Naravno, i ispravno ga postaviti i održavati u tehničkom pogledu, uvijek vodeći računa o interesima HEP-a, a na taj način i o interesima svih kupaca električne energije.

Na kraju, bilo bi mi drago ako ova pisana diskusija potakne nove rasprave i diskusije na temu mjernih uređaja i njihove primjene, a sve u svrhu iznalaženja najboljih rješenja za HEP, odnosno na taj način i za njegove kupce u budućnosti.